

**MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ ARAMA DAVRANIŞI
ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
PINARHİSAR MESLEK YÜKSEKOKULU ÖRNEĞİ**

Ahmet ALTAY¹ Seda AKIN GÜRDAL² İbrahim Alpay YILMAZ³

ÖZET

Bu çalışma Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO'nda öğrenim gören öğrencilerin bilgi arama davranışlarının özelliklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Meslek yüksekokulları Türkiye ve dünyadaki sanayi ve ticaret sektörünün ihtiyaç duyduğu; alanında gerekli tüm teorik ve pratik bilgiye sahip, sektöründeki gelişmeleri yakından takip eden kalifiye insan gücünü yetiştirmeyi hedefleyen eğitim kurumlarıdır. Bu okullarda öğrenim gören öğrenciler gelecekte sanayi ve ticaret kuruluşlarının önemli bir işgücü unsuru olarak çalışma hayatına atılacaklardır. Öğrencilerin sahip oldukları bilgi arama davranışı özellikleri onların mesleki ve kariyer gelişimlerinde katkılar sağlayacak önemli unsurlardır. Bu bağlamda meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin bilgi arama davranışları araştırılması gereken önemli bir konudur. Çalışmada öncelikli olarak bilgi arama davranışı kavramsal olarak incelenmiş; veri toplama aracı olarak Pınarhisar Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilere anket uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin bilgi arama davranışlarının demografik özellikleri ile ilişkileri; ve bu davranışların kendi aralarındaki ilişkiler istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Arama Davranışı, Bilgiye Erişim, Meslek Yüksekokulu Öğrencileri, Pınarhisar MYO

**A RESEARCH ON INFORMATION SEEKING BEHAVIORS OF VOCATIONAL
COLLEGE STUDENTS: THE CASE OF PINARHİSAR VOCATIONAL COLLEGE**

ABSTRACT

This research has been conducted in order to uncover the information seeking behaviors of the vocational college students. Vocational colleges are institutions that aim at educating the

¹ Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO, e-posta:ahmet.altay@kirkklareli.edu.tr

² Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO,e-posta:seda.akin@kirkklareli.edu.tr

³ Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar MYO,e-posta:alpay.yilmaz@kirkklareli.edu.tr

qualified work force that has theoretical and applied knowledge of its work fields and workforce that industries and commercial sectors ask for. Students who have education at these colleges will probably be an essential part of the workforce of the industries and commercial establishments at future. Students' information seeking behaviors are the main issues that will contribute to their professional and career developments. Therefore, it is an important problem to investigate the information seeking behaviors of the vocational college students. Within the framework of the research, information seeking behavior is first conceptually viewed, and then a questionnaire is applied on students at Pınarhisar Vocational College as a data collecting tool. In this research, the relations between information seeking behaviors of the students and their demographic characteristics; and also the inter-relations of these behaviors have been statistically analysed.

Key words: Information Seeking Behavior, Information Acquisition, Vocational College Students, Pınarhisar Vocational College.

1. GİRİŞ

Bilgi Çağı olarak adlandırılan günümüzde bilginin değeri giderek artmakta ve gereksinim duyulan bilgiye kısa sürede ulaşmak büyük önem kazanmaktadır. Bireyler, gereksinim duydukları bilgilere kitap, sözlük ve ansiklopedi; gazete ve televizyon gibi geleneksel medya araçlarından yararlanarak ve/veya İnternet, çevrimiçi katalog, veritabanı ve elektronik dergi gibi çağdaş bilgi kaynakları aracılığıyla ulaşabilmekte ve böylece bilgi gereksinimlerini karşılayabilmektedirler. Ancak bilginin sürekli ve hızlı bir biçimde arttığı günümüzde, bireylerin, içinden gereksinim duydukları bilgiyi seçip ayırabilecekleri bilgi hacmi de genişlemektedir. Araştırmacılar karmaşık bir bilgi dünyası ile karşılaşmakta ve bu karmaşık dünya içerisinde, gereksinim duydukları miktar, tür ve nitelikteki bilgiyi elde etmekte zorlanmaktadır. Böyle bir ortamda, araştırmacıların doğru ve uygun bilgiye ulaşabilmeleri sağlıklı bilgi arama davranışı sergilemelerine bağlı olmaktadır. Sağlıklı bilgi arama davranışına sahip bireyler, faaliyetlerinde ve bilimsel çalışmalarında doğru bilgiyi kullanma fırsatına da sahip olmaktadır.

Bu çalışmada Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim görmekte olan öğrencilerin bilgi arama davranışları incelenmektedir. Meslek yüksekokulları; hizmet ve bilgi sektörlerinin ihtiyaç duyduğu ve alanı ile ilgili teorik bilgi ve pratiğe sahip olan, sektöründeki gelişmeleri yakından takip eden nitelikli insan gücünü yetiştirme işlevini yerine getiren akademik kurumlar olarak belirginleşmektedirler. Meslek yüksekokullarından

mezun olan öğrenciler; gerek endüstrilerin gerekse hizmet ve bilgi sektörlerinin önemli bir işgücü unsuru olarak çalışma hayatına atılmaktadırlar. Bilgi Çağı'nı tecrübe etmekte olan söz konusu sektörlerde, öğrencilerin mesleki başarılarının temellerinden birini de meslekleriyle ilgili doğru, tam ve güvenilir bilgilere sahip olmaları oluşturmaktadır. Bu temel unsur, ise öğrencilerin sağlıklı ve yeterli bilgi arama davranışı sergilemelerine bağlı olmaktadır. Meslek yükseköğretim kurumlarının, öğrencileri söz konusu mesleklere hazırlayan kurumlar olmasından ötürü, öğrencilerin henüz bu kurumlarda öğrenim görürlerken, bilgi arama davranışlarının köklerinin de yine bu kurumlarda yerleşmesini beklemek gerekli bir yaklaşımdır. Dolayısıyla, öğrencilerin henüz meslek yükseköğretim kurumlarında öğrenim gördükleri süreçteki bilgi arama davranışlarının incelenmesi, yerine getirilmesi gereken bir görevi oluşturmaktadır. Öğrencilerin mesleki ya da entelektüel olarak kendilerini geliştirmeleri ve doğru, uygun ve güvenilir bilgileri elde edebilmeleri, gelecekteki kariyerleri açısından da son derece önemlidir. Bu çalışma da, bu anlayıştan yola çıkarak gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

2. LİTERATÜR

Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı kavramları farklı anlamları işaret etseler de; aynı amaca yönelik, birbiriyle iç içe geçmiş ve birbirini tamamlayan kavramlardır. Bilgi arama davranışı belirli bir bilgiye olan gereksinim sonucu gerçekleşebildiği gibi, elde edilen her bilgi farklı türde yeni bilgilere gereksinim doğurabilir. Bu nedenden ötürü, bu kavramları ayrı ayrı ele alarak incelemek mümkün değildir (Wilson, 1981; Uçak, 1997'den aktaran Uçak ve Güzeldere, 2006: s. 16). Bu bağlamda bilgi arama davranışı kavramına değinmeden önce “bilgi gereksinimi” kavramını açığa kavuşturmak gerekmektedir.

Bilgi edinme ya da bilgilenme süreci, bireyler ve toplumlar açısından son derece önemli ve yaşamsal bir süreçtir. Bireyler farklı nedenlere bağlı olarak bilgiye gereksinim duyarlar. Yalın bir tanımlama ile, herhangi bir problem karşısında bireyin mevcut bilgisinin yetersiz kalması durumunda ortaya çıkan bilgi gereksinimi; meslek, eğitim, bireysel gelişim, ilgi alanları ve araştırma gibi alanların birinde, birden fazlasında ya da tamamında, bireyin zihninde uyanan eksiklikleri fark etmesi halidir.(Özlük, 2006: s. 68-123) İnsanlar gereksinimlerini karşılayamadıkları sürece amaçlarına ve hedefledikleri sonuca varamazlar. Gereksinimler çoğu zaman, en azından kısmen bir nedene ya da mantığa dayanır. Ancak sonuç olarak gereksinimler her zaman dile getirilemeyebilirler çünkü kişi bazen farkına varamadan bir şeye gereksinim duyabilir.(Karakaş, 1999: s.59)

Bilgi gereksinimi ile bilgi arama davranışı aynı amaca yönelik ve birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Bilgi arama davranışını, bilgi gereksiniminin karşılanması için kişiye özgü içsel bir eylem olarak tanımlamak mümkündür (Case, 2002: 12'den aktaran Özlük, 2006: s. 78). Bilgi arama, bireyin bilişsel yeteneklerini, bilgisini, probleme ilişkin becerileri ile bilgi aramaya ilişkin becerilerini içeren bir süreçtir. Bilgi arama davranışı ise bireyin kişisel kullanım, bilgiyi güncelleme ve gelişim amacına dönük olarak bilgiyi elde etme ve bilginin kaynağını bulma tarzı ve şeklidir (Ajiboye ve Tella, 2007: 42). Bilgi arama davranışı, bireyin bilgiye gereksinim duyduğu andan başlayıp, bilgiyi elde etmesi ve sonrasında da kullanması aşamasına kadar devam eden bir süreçtir. Diğer bir ifadeyle bilgi arama davranışı, bireyin bilgi gereksinimlerini karşılama ve amacına ulaşma yöntemidir. Bireylerin bilgi arama yöntemleri, elle yapılan bilgi sistemleri (bir gazeteden ya da kütüphaneden bilgi araması) ya da bilgisayar ve iletişim sistemlerinden faydalanılması şeklinde ortaya çıkabilir. (Wilson, 2000: 49'dan aktaran Najjari, 2010: 393). Her birey bilgi edinme sürecinde bir takım eylemler yapmakta ve farklı davranışlar sergileyebilmektedir. Bilgi arama sürecinde yaşanan farklı türdeki bu davranışlar, kısaca bilgi arama davranışı olarak adlandırılmaktadır. (Najjari, 2010: 1).

Bilgi arama davranışı, bireyin bilgiye gereksinim duyması ya da bir konuyu merak etmesi durumunda, mevcut bilgi birikiminin yetersiz kalmasıyla ortaya çıkan bir davranış türüdür. Birey kendisini doğrulama, mevcut olan bilgisini arttırma, kendisini geliştirme gibi değişik amaçlarla bilgiye gereksinim duymakta ve bilgi arama davranışını sergilemektedir. Duyulan gereksinim bireyi uyarmakta ve bilgi gereksinimine eşlik eden güdü ya da güdüler, bireyi bilgiyi arama eylemine sevk etmektedir (Wilson ve Walsh, 1996: 2'den aktaran Uçak ve Güzeldere, 2006: 16). Bir başka ifade ile bilgi arama davranışı bilgiyi aramanın kişisel nedenlerini, aranılan bilginin çeşitlerini, ve bilgiyi arama tarzı ile bilginin kaynaklarını içeren bir süreçtir. Bilgi arama davranışı basılı materyali okumaktan, araştırma ve deneyime kadar uzanan çeşitli formlar şeklinde ifade edilebilir. Akademisyenler, öğrenciler ve fakülteler güncel bilgiyi kütüphanelerde bulunan ansiklopedi, dergi ve elektronik medyadan arayabilirler. Diğer yandan günümüzde Internet'in bilgi arama amacıyla kullanım sıklığı yüksek bir orana ulaşmıştır (Patitungkho ve Deshpande, 2005).

Bilgi arama davranışı bireyin doğasında olan ve bu nedenle vazgeçemediği davranışlarından biridir. Birey karşılaştığı sorunları çözmek, gereksinimlerini gidermek ve yeni bilgiler üretebilmek için bilgi arama davranışında bulunur. Bilgi arama davranışını

çoğunlukla, gereksinimlerle birlikte bireyin olaylara bakış açısı ve yaşam tarzı da belirlenmektedir. Küresel ölçekteki hızlı nüfus artışına paralel olarak bilginin, bilişim teknolojilerinin ve dijital bilgi kaynaklarının kullanımı ve bunların kullanıcı sayısı da hızla artmaktadır. Yaşanan hızlı değişim ortamında, farklı kullanıcı grupları bilgi arama sürecinde farklı sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu noktada kullanıcı gruplarının bilgi arama davranışlarının analiz edilmesi, niteliklerinin belirlenmesi ve bilgi arama sürecinde karşılaştıkları sorunların giderilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır (Najjari, 2010: s. 1-2).

Bilgi arama davranışları, seçilmiş bilgi kanallarından belirli bir amaç için bilgi sağlamaya çalışan bireylerin gösterdikleri tüm davranışları içermektedir (Anderson ve diğerleri,2001, s.133'ten aktaran Tanrıku, 2006: 24). Bilgi arama davranışı bireyin bilgiye erişim sürecindeki sorun çözme tutumunun önemli bir halkasını oluşturur. Her birey karşılaştığı sorunları giderebilmesi için gerekli olan bilgiyi arama davranışını mutlaka gerçekleştirir. (Najjari, 2010: s.2).

Bilgi gereksinimi ve bilgi arama davranışı; biyolojik, sosyolojik, ekonomik, teknolojik ve kültürel birçok faktörden etkilenmektedir. Bilgi arama davranışını etkileyen faktörler üç ana grupta toplanmaktadır. Bunlardan ilki, bilgi kaynağı ve bilgiye erişimle ilgili (bilgiye erişebilirlik, bilginin kalitesi, güvenilirliği, güncelliği, tam olması vb.) faktörlerin oluşturduğu gruptur. İkinci gruba giren faktörler bireyin içinde bulunduğu çevre, politik ve ekonomik yapıdır. Kişisel özelliklerse üçüncü grup faktörü oluşturmaktadır (Uçak, 1997: 321).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler insanların bilgi gereksinimlerini ve bu gereksinime bağlı olarak bilgi arama davranışlarını ve bilgiye erişim yollarını etkilemektedir. Bunun yanı sıra kullanıcıların bilgi alanları ve üzerinde çalıştıkları konular birbirlerinden farklı olabildiği gibi, değişik alanlarda çalışan kullanıcıların davranışları da farklılık gösterebilmektedir.

Çalışmamızın konusu olan öğrencilerin bilgi arama davranışları ise genellikle ödevlerini tamamlama, sınıftaki tartışma seminerlerine hazırlanma, konferanslar ya da yıl sonu araştırma raporlarını yazma gereksinimlerinin bir sonucu olarak aktif ve amaca yönelik bilgiyi hedeflemektedir (Ajiboye ve Tella, 2007: 42). Problem çözme süreci, grup öğrenmesi ve kendi kendine öğrenme öğrencilerin bilgi arama davranışlarını etkileyen faktörlerdir. Problem çözme sürecinde, çeşitli kaynaklardan farklı türde bilgilere ihtiyaç duyulabilmektedir. Problem temelli öğrenme sürecinde öğrenciler konuya ilişkin genel bir

gözlem, konuyla ilgili gelişmeler hakkında bilgiye ihtiyaç duyabilmektedirler. Öğreticilerin rolü bilgiyi sağlamaktan çok, bağımsız bilgiyi arama ve öğrenme sürecini desteklemek şeklinde gerçekleşmektedir (Eskola, 1998).

İlk kez 1950'lerde başlayan kullanıcının bilgi arama davranışının incelenmesi ile ilgili araştırmaların, daha çok kullanıcının bilgi merkezlerini ve basılı bilgi kaynaklarını kullanım özellikleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Uçak ve Al, 2000: s.318). Ülkemizde de "bilgi arama davranışı" na yönelik pek çok çalışma yapılmıştır. Nazan Uçak bu konuyla ilgili önemli çalışmalar yapan isimlerden birisidir. Uçak'ın "Bilgi Gereksinimi ve Bilgi Arama Davranışı" (1997) isimli makalesi bu alanda yapılmış kapsamlı çalışmalardan birisidir. Yine Nazan Uçak'ın Umut Al'la birlikte hazırladıkları "İnternet'te Bilgi Arama Davranışları" (2000) ve Şemsa Olşen Güzeldere' yle birlikte hazırladıkları "Bilişsel Yapının ve İşlemlerin Bilgi Arama Davranışı Üzerine Etkisi"(2006) isimli makaleleri bilgi arama davranışı ile ilgili önemli kaynaklardandır. Hatice Gülşen Birinci' nin "Tarihçilerin Bilgi Arama Davranışları" (2007), Mesut Kurulgan ve Metin Argan'ın "Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin İnternet Üzerinden Bilgi Arama Davranışları" (2007), İnci Önal'ın "Türkiye'de Gazetecilerin Bilgi Gereksinimlerinin ve Arama Davranışlarının Değerlendirilmesi" (2008) ve Torab Najjari'nin "Tebriz Üniversitelerindeki Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları ve Bilgi-İletişim Teknolojilerinin Bu Davranışlar Üzerindeki Etkisi" (2010) isimli çalışmaları da bu alandaki önemli referans kaynaklarındandır. Ayrıca Burcu Tanrıkulu'nun "Akademisyen Mühendislerin Bilgi Arama Davranışlarına Bilgi Teknolojilerinin Etkisi: Bilkent Üniversitesi Örneği"(2006) ve Hakan Koray Özlük'ün " Halk Kütüphanesi Kulanicılarının Bilgi Arama Davranışları" (2006) isimli yüksek lisans tezleri ile Torab Najjari'nin "Tebriz'deki Üniversitelerin Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları: Bir Model Önerisi" (2010) isimli doktora tezi de bu alanda yapılan önemli çalışmalar arasında yer almaktadır.

Yukarıda zikredilen çalışmalara bakıldığında çalışmaların ortak noktalarının; kullanıcı odaklı olmaları ile belirli meslek, bilim dalları yaş grupları vb. alanlardaki insanları kapsamaları olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmalarda örneklem olarak alınan insanların işleri, çalışma ortamları, bilgiye verdikleri anlam, bilgi gereksinimleri, bilgi arama davranışları, bilgiyi nasıl değerlendirdikleri gibi çeşitli etkenler irdelenerek, belirlenen etkenler çerçevesinde çıkarımlarda bulunulmuştur. Çalışmamızda bahsedilen diğer çalışmalardan farklı olarak meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler örneklem olarak seçilmiştir.

3. YÖNTEM

Bu çalışma betimsel bir araştırma niteliğindedir. Araştırma ile Pınarhisar Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrencilerin bilgi arama davranışına ilişkin özelliklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada sınıflamalı bir ölçek ile Likert tipi bir tutum ölçeğinden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 13.0 ile frekans ve çapraz tablo analizlerine tabi tutularak, sağlanan veriler yorumlanmıştır. Pınarhisar Meslek Yüksekokulu'nda araştırmanın gerçekleştirildiği 2011-2012 Akademik Yılı'nda 840 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu evren içinden 460 öğrenciden veri toplanmış olup, ulaşılan öğrencilerin toplam öğrenci sayısına oranı % 54'e tekabül etmektedir.

4. BULGULAR

Aşağıdaki (1.-15. Tablo) tablolarda öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgilere ve sınıflamalı ve tutum ölçekleri ile elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyetleri İle İlgili Bilgiler

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kız	176	38,3
Erkek	282	61,3
Cevaplanmamış	2	0,4
Toplam	460	100,0

Anket çalışmasına katılan öğrencilerin 176'sı kız (% 38,3), 282'si erkektir (% 61,3). 2 öğrenci cinsiyet seçeneğini boş bırakmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfa ve programlara göre dağılımları Tablo 2'de verilmektedir. Buna göre öğrencilerin 258'i 1. sınıf, 202'si 2. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin programlara dağılımları incelendiğinde; 83 öğrencinin Bilgi Yönetimi programında; 198 öğrencinin Bilgisayar programında, 45'inin Elektrik programında; 63'ünün Turizm ve Otel İşletmeciliği programında; 45'inin Turizm ve Seyahat İşletmeciliği programında ve 26'sının İkram Hizmetleri programında öğrenim görmekte oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Programa ve Sınıfa İlişkin Bilgiler

Program	1. Sınıf	2. Sınıf	Toplam
Bilgi Yönetimi	36	47	83
Bilgisayar	114	84	198
Elektrik	28	17	45
Turizm ve Otel İşletmeciliği	35	28	63
Turizm ve Seyahat İşletmeciliği	31	14	45
İkram Hizmetler	14	12	26
Toplam	258	202	460

Öğrencilerin ailelerinin gelir durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 3'te verilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumuna İlişkin Bilgiler

Aile Geliri	Sayı	Yüzde
500-999 TL	224	48,7
1000-1499 TL	147	32,0
1500-1999 TL	42	9,1
2000-2499 TL	17	3,7
2500 ve üstü TL	9	2,0
Cevapsız	21	4,6
Toplam	460	100,0

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde öğrencilerin büyük bir bölümünün ailelerinin gelir düzeyinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yarıya yakınının (224 öğrenci, % 48,7) ailesinin gelirinin 500 TL ile 999 TL arasında, 147'sinin ise (% 32,0) ailesinin geliri

1000 TL ile 1499 TL arasında olduğu gör÷lmektedir. Diğer yandan öğrencilerin 42'sinin (% 9,1) ailesinin geliri 1500 TL ile 1999 TL; 17'sinin (% 3,7) 2000 TL ile 2499 TL; 9'unun ailesinin geliri ise 2500 TL ve üstüdür. 21 öğrenci, ailesinin gelir durumu hakkında bilgi vermemiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Bilgiler

Anne Eğitim	Sayı	Yüzde
Okumaz-Yazmaz	26	5,7
İlköğretim	267	58,0
Ortaöğretim	86	18,7
Lise	72	15,7
Üniversite	9	2,0
Toplam	460	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 4'te verilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 26'sının anneleri (% 5,7) okuma yazma bilmemektedir. Öğrencilerin 267'sinin (% 58) annesi ilköğretim mezunudur. Öğrencilerin 86'sının (% 18,7) annesi ortaöğretim; 72'sinin (% 15,7) lise; ve 9'unun (% 2) annesi üniversite mezunudur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına ilişkin bilgiler Tablo 5'te verilmektedir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna ilişkin sonuçlarla annelerinin eğitim durumuna ilişkin sonuçlar paralellik göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi incelendiğinde 6 öğrencinin (% 1,3) babasının okuma yazma bilmediği; 202 öğrencinin (% 43,9) babasının ilköğretim mezunu olduğu; 121 öğrencinin (% 26,3) babasının ortaöğretim mezunu olduğu; 102 öğrencinin (% 22,2) babasının lise mezunu olduğu ve 24 öğrencinin (% 5,2) babasının üniversite mezunu olduğu gör÷lmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Bilgiler

Baba Eğitim	Sayı	Yüzde
Okumaz-Yazmaz	6	1,3
İlköğretim	202	43,9
Ortaöğretim	121	26,3
Lise	102	22,2
Üniversite	24	5,2
Cevapsız	5	1,1
Toplam	460	100,0

Tablo 6’da öğrencilerin bilgiye en çok hangi amaçla gereksinim duyduklarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin hangi amaçlarla bilgiye gereksinim duydukları incelendiğinde, 195 öğrencinin (% 42,4) kişisel gelişim amacıyla bilgiye gereksinim duydukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin 151’i (% 32,8) dersleriyle ilgili bilgilere gereksinim duymaktadır. Diğer yandan 97 öğrenci (% 21,1) sahip oldukları bilgileri güncel tutma amacıyla bilgiye gereksinim duyduklarını ifade etmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Bilgiye En Çok Hangi Amaçla Gereksinim Duyduğu İle İlgili Bulgular

	Sayı	Yüzde
Ders	151	32,8
Bilgilerin güncel tutulması	97	21,1
Kişisel gelişim	195	42,4
Cevapsız	17	3,7
Toplam	460	100,0

Tablo 7. Öğrencilerin Araştırma Yaparken Bilgi Aramaları Gerektiğinde Öncelikle Ne Yaptıkları İle İlgili Bulgular

	Sayı	Yüzde
Kütüphaneden	16	3,5
İnternette	389	84,6
Hocalarıma Danışarak	17	3,7
Arkadaşlarımla İşbirliği	27	5,9
Cevapsız	11	2,4
Toplam	460	100,0

Tablo 7’de öğrencilerin araştırma yaparken bilgi aramaları gerektiğinde öncelikle ne yaptıkları hakkında bulgulara yer verilmektedir. Buna göre öğrencilerin 389’unun (% 84,6) ilk olarak internette yararlandıkları bulunmuştur. Bilgi gereksinimini karşılamada öğrencilerin 27’sinin (% 5,9) arkadaşlarıyla işbirliği yaptığı; 17’sinin (% 3,7) hocalarına danıştığı; 16’sinin (% 3,5) ise kütüphaneden yararlandığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 8. Hangisinin Bilgi Ararken Öğrencilerin Önceliği Olduğu ile İlgili Bulgular

	Sayı	Yüzde
Bilginin doğru ve kesin olması	273	59,3
Kapsamlı olması	34	7,4
Güncel olması	69	15,0
Orijinal olması	28	6,1
Anlaşılır olması	55	12,0
Cevapsız	1	0,2
Toplam	460	100,0

Tablo 8’de hangisinin bilgi ararken öğrencilerin önceliği olduğu ile ilgili bulgulara yer verilmektedir. Bilgi arama sırasında elde edilen bilginin doğru ve kesin olması, araştırmaya katılan öğrencilerin 273’ü (% 59,3) için temel önceliği oluştururken; bilginin güncel olması 69 öğrenci (% 15,0) için; bilginin anlaşılır olması 55 öğrenci (% 12,0) için; bilginin kapsamlı olması 34 öğrenci (% 7,4) için ve bilginin orijinal olması 28 öğrenci (% 6,1) için öncelik teşkil etmektedir.

Tablo 9. Bilgi Kaynağının Hangi Özelliklerinin Öğrenciler İçin Önemli Olduğu ile İlgili Bulgular

	Sayı	Yüzde
Elektronik ortamdan erişilir olması	177	38,5
Basılı olması	34	7,4
Bedelinin uygun olması	20	4,3
Yazar ve yayıncısının tanınmış olması	48	10,4
Güncel olması	158	34,3
Cevapsız	23	5,0
Toplam	460	100,0

Tablo 9’da bilgi kaynağının hangi özelliklerinin öğrenciler için önemli olduğu ile ilgili bulgular verilmektedir. 177 öğrenci (% 38,5) için bilginin elektronik ortamdan erişilir olması önem taşırken; 158 öğrenci (% 34,3) için bilginin güncel olması önem taşımaktadır. Öğrencilerin 48’i (% 10,4) bilgi kaynağı olan eserin yazar ve yayıncısının tanınmış olmasına önem vermiştir. Diğer yandan 34 öğrenci (% 7,4) kaynağın basılı olmasına; 20’si (% 4,3) ise bedelinin uygun olmasına önem vermiştir.

Tablo 10’da öğrencilerin en çok kullandığı bilgi kaynağının hangisi olduğu ile ilgili bulgulara yer verilmektedir. Öğrencilerin 336’sı (% 73,0) elektronik ortamdan erişilen yayınları kullanmaktadır. Öğrencilerin 43’ü (% 9,3) ders kitaplarından; 35’i (% 7,6) alanı ile ilgili yayınlardan; 19’u (% 4,1) sözlük ve ansiklopedilerden; ve 10’u (% 2,2) süreli yayınlardan yararlanmaktadır.

Tablo 10. Öğrencilerin En Çok Kullandığı Bilgi Kaynağının Hangisi Olduğu ile İlgili Bulgular

	Sayı	Yüzde
Ders Kitapları	43	9,3
Alanıyla ilgili yayınlar	35	7,6
Sürelili yayınlar	10	2,2
Sözlükler/Ansiklopediler	19	4,1
Elektronik ortamdan erişilen yayınlar	336	73,0
Cevapsız	17	3,7
Toplam	460	100,0

Tablo 11’de öğrencilerin bilgi arama sırasındaki tercihleri ile ilgili bulgular yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 220’si (% 47,8) bilgi ararken elektronik ortamı tercih etmektedir. 192 öğrenci (% 41,7) bilgi ararken hem basılı, hem de elektronik ortamı tercih etmekte; 38 öğrenci (% 8,3) ise yalnızca basılı ortamı tercih etmektedir.

Tablo 11. Öğrencilerin Bilgi Arama Sırasındaki Tercihleri ile İlgili Bulgular

	Sayı	Yüzde
Basılı ortamı tercih ederim	38	8,3
Elektronik ortamı tercih ederim	220	47,8
Basılı ve elektronik ortamı tercih ederim	192	41,7
Cevapsız	10	2,2
Toplam	460	100,0

Tablo 12. MYO Öğrencilerinin “Ödevlerimi Hazırlamam İçin Kütüphaneye Gitmeme Gerek Yok, Aradığımı İnternette Bulabiliyorum” İfadesine İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular

	Sayı	Yüzde
Tamamen Katılıyorum	194	42,2
Katılıyorum	180	39,1
Katılmıyorum	54	11,7
Kesinlikle Katılmıyorum	29	6,3
Cevapsız	3	0,7
Toplam	460	100,0

Tablo 12’de öğrencilerin ödevlerini hazırlarken kütüphaneye gitmeye gerek olmayıp, aradıklarını internette bulup bulamadıklarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Öğrencilerin çok büyük bir bölümü (toplam 374 öğrenci, % 81,3) ödevlerini hazırlarken aradıklarını İnternet’te bulabildiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 13’te öğrencilerin bilgi aramaları gerektiğinde öncelikle hangi kaynaklara başvurdukları ile aradıklarını internette bulabilmelerine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiye yönelik bulgulara yer verilmektedir. Çapraz tablo incelendiğinde, kendi içinde tutarlı olduğu görülmektedir. Araştırma yaparken bilgi aramaları gerektiğinde öncelikle İnternet’e baktıklarını ifade eden öğrencilerin çok büyük bir bölümü; “Ödevlerimi Hazırlamam İçin Kütüphaneye Gitmeme Gerek Yok, Aradığımı İnternette Bulabiliyorum” ifadesine katılım göstermişlerdir. İnternette yararlanan öğrencilerin 179’u, söz konusu “Ödevlerimi Hazırlamam İçin Kütüphaneye Gitmeme Gerek Yok, Aradığımı İnternette Bulabiliyorum” ifadesine tamamen katılım göstermişlerken, 149’u katılım göstermişlerdir. Elde edilen bu bulgu, öğrencilerin bilgi gereksinim ortaya çıktığında İnternete yönelmelerinin doğru ve amacına uygun bir tutum olduğunu ispatlamaktadır.

Tablo 13. MYO Öğrencilerinin Araştırma Yaparken ya da İlgi Duydukları Bir Konu Hakkında Bilgi Aramaları Gerektiğinde Öncelikle Hangi Kaynağa Başvurdukları ile Aradıklarını İnternette Bulabilmelerine İlişkin Tutumları Arasında Çapraz Tablo

(Sütünlardaki tutum ifadeleri “Aradığımı internette bulabiliyorum” ifadesine aittir.)	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Cevapsız
Kütüphaneden	3	7	4	2	0
İnternette	179	149	40	18	3
Hocalarıma danışarak	3	7	3	4	0
Arkadaşlarımla işbirliği	6	13	53	26	0
Cevapsız	3	4	1	3	0
Toplam	194	180	54	29	3

Tablo 14. MYO Öğrencilerinin Araştırma Yaparken ya da İlgi Duydukları Bir Konu Hakkında Bilgi Aramaları Gerektiğinde Öncelikle Ne Yaptıkları İle Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumu Arasında Çapraz Tablo

	500-999 TL	1000-1499 TL	1500-1999 TL	2000-2499 TL	2500 ve üstü	Cevapsız
Kütüphaneden	9	5	2	0	0	0
İnternette	187	126	38	15	6	17
Hocalarıma danışarak	7	7	1	1	1	0
Arkadaşlarımla işbirliği	15	6	1	1	0	4

Cevapsız	6	3	0	0	2	0
Toplam	224	147	42	17	9	21

Tablo 14’te öğrenciler bilgiye gereksinim duyduklarında başvurdukları kaynaklar ile aile geliri ilişkisine ilişkin bulgular yer almaktadır. Öğrencilerin gelir seviyesi ne olursa olsun öğrenciler araştırma yaparken ilk olarak internetten arama motorları aracılığı ile araştırma yapmayı tercih etmektedirler. Bu bulgu, günümüzde farklı sosyo-ekonomik seviyelerden gelen öğrencilerin, türdeş bilgi arama davranışlarını sergilediğini göstermektedir.

Tablo 15. Öğrencilerin En çok kullandığımız bilgi kaynağı ile Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Durumu Arasında Çapraz Tablo

	500-999 TL	1000-1499 TL	1500-1999 TL	2000-2499 TL	2500 ve üstü	Cevapsız
Ders kitapları	27	12	0	1	0	3
Alanıyla ilgili yayınlar	16	13	4	1	1	0
Sürelili yayınlar	5	3	1	0	1	0
Sözlükler/ansiklopediler	14	1	2	0	1	1
Elektronik ortamdan erişilen yayınlar	154	112	35	15	3	17
Cevapsız	8	6	0	0	3	0
Toplam	224	147	42	17	9	21

Tablo 15’te öğrenciler bilgiye gereksinim duyduklarında en çok kullandıkları bilgi kaynağı ve aile gelir durumu ilişkisine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bulgulara göre öğrencilerin en çok elektronik ortamdan erişilen yayınlardan yararlandıklarını ve ailelerin gelir durumuna bakılmaksızın, öğrencilerin en çok kullandığı bilgi kaynağı olduğu anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İçinde bulunduğumuz, bilgi çağının en önemli gücü bilgi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde insanların bilgiye gereksinimi her zamankinden daha fazladır. Bu bağlamda bireylerin gereksinim duydukları bilgiye yerinde ve zamanında, istenilen formda ve en üst düzeyde ulaşması son derece önemlidir.

Bilgi iletişim teknolojisinde yaşanan yenilikler ve ilerlemeler “Bilgiye Erişim”i ve “Bilgi Arama Davranışı”nı da büyük ölçüde etkilemiştir. Nitekim son dönemde konuyla ilgili yapılan çalışmalarda seçilen örneklemelerin büyük bir bölümünün bilgi ararken internet, veritabanları ve e-kaynakları yoğun olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Çalışmanın evrenini oluşturan Pınarhisar Meslek Yüksekokulu öğrencilerinden seçilen 460 kişilik örneklem anket aracılığıyla ulaşılarak veriler bu örneklemden toplanmıştır. SPSS 13.0’da analiz edilen verilere göre; söz konusu örneklemi oluşturan öğrencilerinin büyük bir kısmının ihtiyacı olan bilgiyi internette temin ettiği görülmektedir. Çalışmada ulaşılan çarpıcı bir sonuç ise Pınarhisar MYO öğrencilerinin yüzde sekseninden fazlasının bilgi aramak için kütüphaneleri gereksiz olarak görmeleridir. Öğrenciler bilgiye kütüphaneye gitmeden internet üzerinden ulaşabileceğini düşünmektedir.

Çalışma ile elde edilen bulgular değerlendirildiğinde şu saptamalara ulaşılmıştır:

- Araştırmaya katılan öğrenciler bilgiye dersleri ve kişisel gelişimleri amacıyla gereksinim duymaktadırlar.
- Öğrencilerin çok büyük bir bölümü araştırma yaparken bilgi aramaları gerektiğinde doğrudan internete başvurumaktadırlar.
- Elde edilen bilgilerin doğru ve kesin olması öğrencilerin önceliğini oluşturmaktadır.
- Bilgi kaynağının elektronik ortamdan erişilebilir ve güncel olması öğrenciler için önem taşımaktadır.
- Öğrenciler en çok elektronik ortamdan erişilen yayınları kullanmayı tercih etmektedirler.
- Öğrencilerin önemli bir bölümü bilgi ararken elektronik ortamı tercih etmekte; yine önemli bir bölümü hem elektronik ortamı, hem de basılı yayınları tercih etmektedir.

- Öğrencilerin büyük bir bölümü ödevlerini hazırlamaları için kütüphaneye gitmeye gerek duymamakta, aradıklarını internette bulabilmektedirler.
- Araştırma yaparken bilgi aramaları gerektiğinde öncelikle internete baktıklarını ifade eden öğrencilerin çok büyük bir bölümü tarafından ödevlerin hazırlanması sırasında kütüphaneye gitmeye gerek duyulmadığı ve aranılan bilgilerin internetten bulunabildiği bulgusuna ulaşılmıştır.
- Öğrenciler, aileleri hangi gelir grubuna ait olursa olsun, bilgiyi ararken önce internete başvurumaktadırlar.

Ulaşılan sonuçlar çerçevesinde şu öneriler geliştirilmiştir.

- MYO Öğrencileri bilgi gereksinimi ve bilgi arama konularında bilgilendirilmeli ve kütüphane kullanımına özendirilmelidir.
- Öğrencilere dijital ortamda üretilen ve hizmete sunulan dijital bilgi kaynaklarından ve veritabanlarından iyi bir şekilde yararlanabilmeleri için bilgi okur-yazarlığı eğitimi verilmelidir.
- Öğrencilere veritabanı kullanımı konusunda ve kütüphane konusunda meslek yüksekokuluna başladıklarında oryantasyon eğitimi verilmelidir.
- Bilimsel Araştırmaya yönelik derslerde (Bilimsel Araştırmaya Giriş, Bitirme Projesi vb.) Üniversite kütüphanesinin veritabanlarını, Ulakbim veritabanlarını, bibliyografyaları vb. bilgi kaynaklarını kullanmaya yönelik uygulamalar gerçekleştirilmelidir. Bu uygulamalar ile öğrenciler internet üzerinde daha bilinçli bilgi arama davranışı yetisi kazanacaklardır.
- Pınarhisar Meslek Yüksekokulu Üniversite Merkez Kütüphanesine uzak olması dolayısıyla; İlçe Halk Kütüphanesinin koleksiyonunun öğrenci beklentileri doğrultusunda iyileştirilmesi gereklidir. Bu da ancak Meslek Yüksekokulu ile İlçe Halk Kütüphanesi arasındaki oluşturulacak sağlam bir koordinasyonla mümkün olabilir. Ayrıca okul bünyesinde açılacak yeni bir kütüphane de öğrencilerin bilgi arama davranışı konusunda değişiklik yaratacaktır.

KAYNAKÇA

AJİBOYE, J.O. ve Tella, A. (2007). University undergraduate students' information seeking behavior: Implications for quality in higher education in Africa. **The Turkish Online Journal of Educational Technology**, 6(1); ss. 40-52.

BİRİNCİ, Hatice Gülşen "Tarihçilerin Bilgi Arama Davranışları" **Türk Kütüphaneciliği**, 21,1 (2007) 29-44.

ESKOLA, E-L. (1998). University students' information seeking behavior in a changing learning environment – How are students' information needs, seeking and use affected by new teaching methods? **Information Research**, 4(2).

KAKAI, M.; Ikoja-Odongo, R. ve Kigongo-Bukenya, I.M.N. (2004). A study of the information seeking behavior of undergraduate students of Makerere University, Uganda. **World Libraries**, 14(1); pp. 544-564.

KARAKAŞ, "Sekine, Üniversite Kütüphanesi Kullanıcılarının Beklentileri ve Kullanıcı Tatmini" **AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt 39, Sayı 1-2, 1999, s. 57-66.

KURULGAN, Mesut ve Metin Argan "Anadolu Üniversitesi Öğrencilerinin İnternet Üzerinden Bilgi Arama Davranışları" **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 9, Sayı 1, (2007) 291-304.

NAJJARİ, Torab, **Tebriiz'deki Üniversitelerin Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları: Bir Model Önerisi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.

NAJJARİ, Torab "Tebriiz Üniversitelerindeki Öğretim Üyelerinin Bilgi Arama Davranışları ve Bilgi-İletişim Teknolojilerinin Bu Davranışlar Üzerindeki Etkisi" **Bilgi Dünyası**, 11, 2 (2010) 390-407.

ÖNAL, İnci "Türkiye'de Gazetecilerin Bilgi Gereksinimlerinin ve Arama Davranışlarının Değerlendirilmesi" **Bilgi Dünyası**, 9,2 (2008) 286-314.

ÖZLÜK, Hakan, **Halk Kütüphanesi Kullanıcılarının Bilgi Arama Davranışları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006.

PATITUNGKHO, K. ve Deshpande, N.J. (2005). Information seeking behavior of faculty members of Rajabhat Universities in Bangkok. **Webology**, 2(4).

TANRIKULU, Burcu, **Akademisyen ve Mühendislerin Bilgi Arama Davranışlarına Bilgi Teknolojilerinin Etkisi: Bilkent Üniversitesi Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006.

UÇAK ÖZENÇ, Nazan, “Bilgi Gereksinimi ve Bilgi Arama Davranışı” **Türk Kütüphaneciliği**, 11, 4 (1997), 315-325.

UÇAK ÖZENÇ, Nazan ve AL, Umut, “İnternette Bilgi Arama Davranışları” **Türk Kütüphaneciliği**, 14,3 (2000), 317-331.

UÇAK ÖZENÇ, Nazan ve GÜZELDERE, Şemsa Olşen, “Bilişsel Yapının ve İşlemlerin Bilgi Arama Davranışı Üzerine Etkisi” **Türk Kütüphaneciliği**, 20, 1 (2006), 7-28.